YASHIL TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING IQTISODIY O'SISH SIFATIGA TA'SIRINI BAHOLASH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI

Erxonova Karima Sharifjon qizi
Toshkent Davlat Iqtisodiyot universiteti
Iqtisodiyot nazariyasi kafedrasi Assistant
Isakovakarima34@gmail.com

Bugungi sharoitda iqtisodiy o'sishning an'anaviy modeli tabiiy resurslarning cheklanganligi, ekologik degradatsiya va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xavflar sababli tubdan qayta ko'rib chiqilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, yashil transformatsiya iqtisodiy tizimning texnologik, institutsional va tarkibiy jihatdan ekologik barqaror modelga o'tishini ifodalovchi strategik jarayon sifatida namoyon bo'lmoqda. Uning asosiy maqsadi iqtisodiy faollik va atrof-muhitga tushadigan ekologik yuklama o'rtasidagi nomutanosiblikni kamaytirishdan iborat.

Yashil transformatsiyaning iqtisodiy o'sish sifatiga ta'sirini baholashda yalpi ichki mahsulot hajmining o'sishi bilan bir qatorda ushbu o'sishning resurs va energiya sig'imi, uglerod intensivligi, mehnat unumdorligi, innovatsion faollik hamda ekologik natijadorligi ham hisobga olinishi lozim. Bunda iqtisodiy o'sish sifati ko'p mezonli kategoriyaga aylanib, iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy ko'rsatkichlarning o'zaro uyg'unligi orqali namoyon bo'ladi.

Metodologik jihatdan yashil transformatsiya samaradorligini baholashda indikatorlar tizimi, kompleks indekslash, ekonometrik modellashtirish, qiyosiy tahlil va dinamik baholash usullaridan foydalanish maqsadga muvofiq. Xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiyotdagi ulushi, energiya intensivligining pasayishi, issiqxona gazlari emissiyasi, yashil investitsiyalar hajmi, ekologik innovatsiyalar va resurs unumdorligi kabi ko'rsatkichlar iqtisodiy o'sish sifatining muhim determinantlari sifatida qaralishi mumkin.

Yashil transformatsiyaning samaradorligini oshirish uchun iqtisodiy siyosatda yashil investitsiyalarni rag'batlantirish, energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish, ekologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash hamda davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish zarur. Bunday yondashuv iqtisodiy o'sishning resurslarga bog'liqligini kamaytirib, yuqori qo'shilgan qiymat yaratishga asoslangan innovatsion rivojlanish modelini shakllantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Umuman olganda, yashil transformatsiya iqtisodiy o'sishning yangi sifat bosqichini shakllantiruvchi muhim omil hisoblanadi. Uning samaradorligini baholash faqat ekologik natijalar bilan cheklanmasdan, iqtisodiy samaradorlik, resurs unumdorligi, innovatsion rivojlanish va ijtimoiy farovonlik ko'rsatkichlarini kompleks ravishda qamrab olishi lozim. Shu asosda ishlab chiqilgan nazariy-metodologik yondashuvlar iqtisodiy o'sishning ekologik jihatdan muvozanatli, resurs tejamkor va uzoq muddatli barqaror modelini shakllantirish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. OECD. (2009). *Green Growth: Overcoming the Crisis and Beyond*. OECD Publishing, Paris. https://doi.org/10.1787/9789264083639-en.
2. OECD. (2011). *Towards Green Growth*. OECD Green Growth Studies. OECD Publishing, Paris. https://doi.org/10.1787/9789264111318-en.
3. OECD. (2011). *Towards Green Growth: Monitoring Progress – OECD Indicators*. OECD Green Growth Studies. OECD Publishing, Paris. https://doi.org/10.1787/9789264111356-en.
4. OECD. (2017). *Green Growth Indicators 2017*. OECD Publishing, Paris.
5. OECD. (2025). *Environment at a Glance Indicators 2025*. OECD Publishing, Paris. https://doi.org/10.1787/ac4b8b89-en.
6. UNEP. (2011). *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. United Nations Environment Programme, Nairobi.
7. Porter, M.E., van der Linde, C. (1995). Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship. *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 97–118. https://doi.org/10.1257/jep.9.4.97.
8. World Bank. (2012). *Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development*. World Bank, Washington, DC.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.